

Jak plníme standard knihovnických a informačních služeb

Vladana Pillerová, NK ČR, Pardubice, 20.10.2015

CO JE STANDARD

- Metodický pokyn Ministerstva kultury, vydaný v roce 2005, aktualizovaný v roce 2011 – Standard pro dobrou knihovnu
 - Stanovuje podmínky činnosti knihovny, které jsou předpokladem pro dobré služby
 - Má motivovat knihovny a jejich provozovatele ke zlepšení podmínek pro činnost knihovny
 - Popisuje „ideální stav“

STANDARDIZOVANÉ OBLASTI

PROVOZNÍ
DOBA

DOSTUPNOST
KNIHOVNY

PLOCHA
KNIHOVNY

KNIHOVNÍ
FOND
FINANCOVÁNÍ

STUDIJNÍ
MÍSTA

ONLINE
KATALOG

KNIHOVNÍ
FOND
% OBMĚNY

INTERNETOVÁ
MÍSTA

WEBOVÁ
STRÁNKA

VZDĚLÁVÁNÍ
PRACOVNÍKŮ

SPOKOJENOST
UŽIVATELŮ

PROVOZNÍ DOBA

- „Optimální přístup ke knihovnickým službám vyžaduje, aby knihovna byla otevřena v době maximálně vyhovující těm, kteří žijí, pracují a studují v místě jejího působení.“

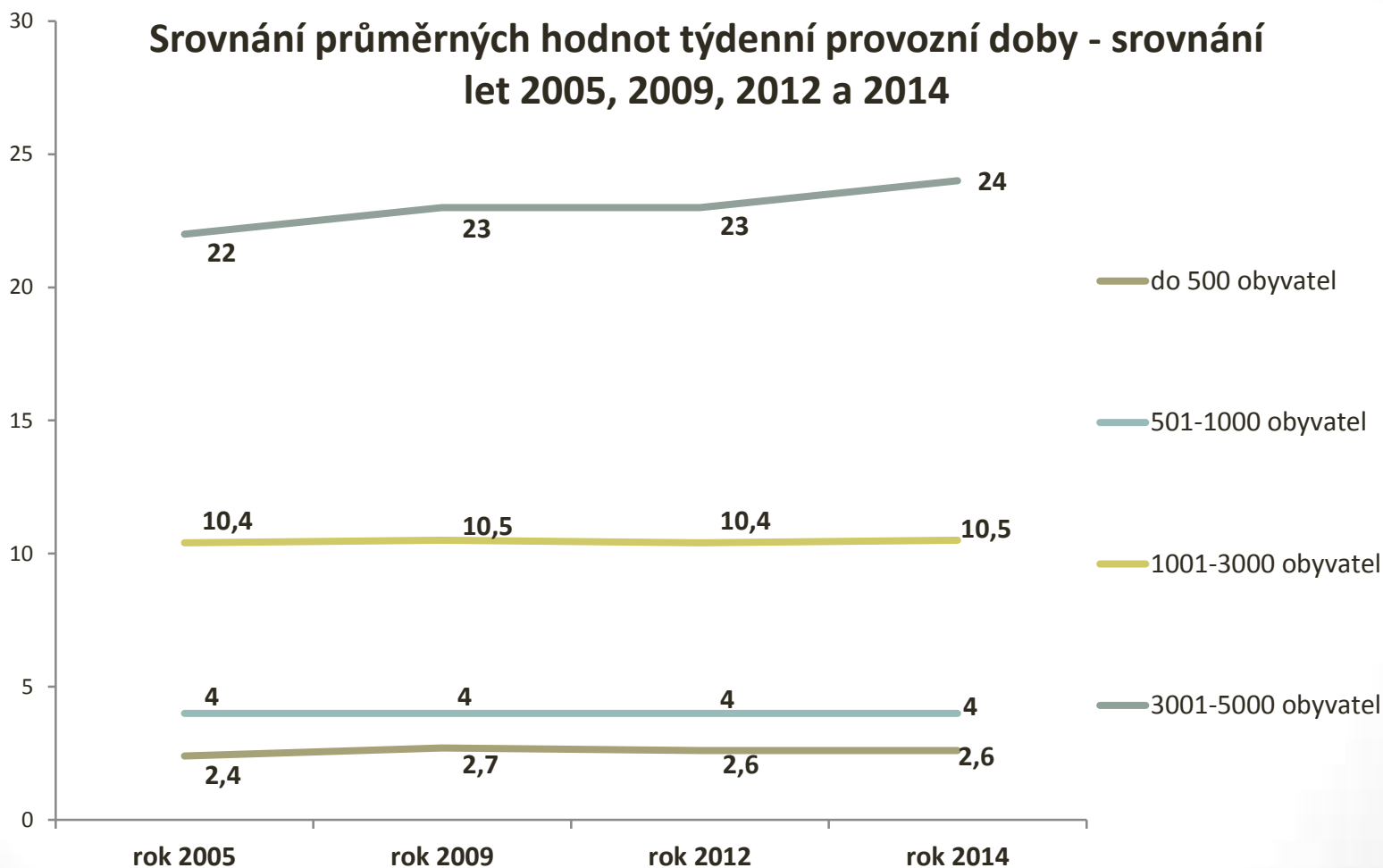
(Směrnice IFLA: Služby veřejných knihoven)

- **Indikátor:** počet provozních hodin pro veřejnost týdně

PROVOZNÍ DOBA

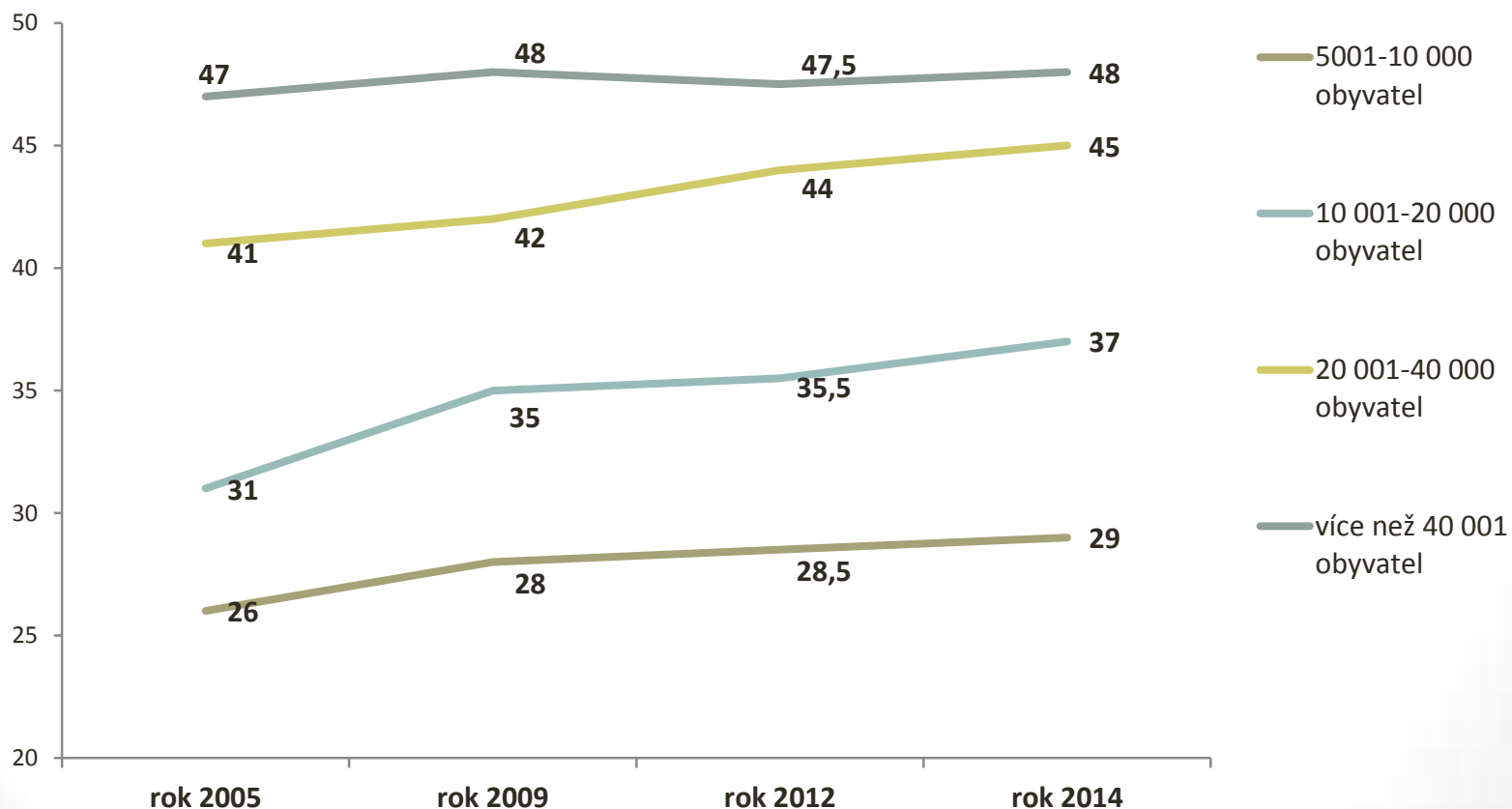
POČET OBYVATEL	STANDARD (POČET HODIN TÝDNĚ)	PRŮMĚR ČR 2014
do 500	5 až 10	3
501-1000	5 až 15	4
1001-3000	15 až 23	11
3001-5000	23 až 28	12
5001-10 000	28 až 40	29
10 001-20 000	40 až 45	37
20 001-40 000	45 až 50	45
více než 40 001	50 a více	48

PROVOZNÍ DOBA - SROVNÁNÍ

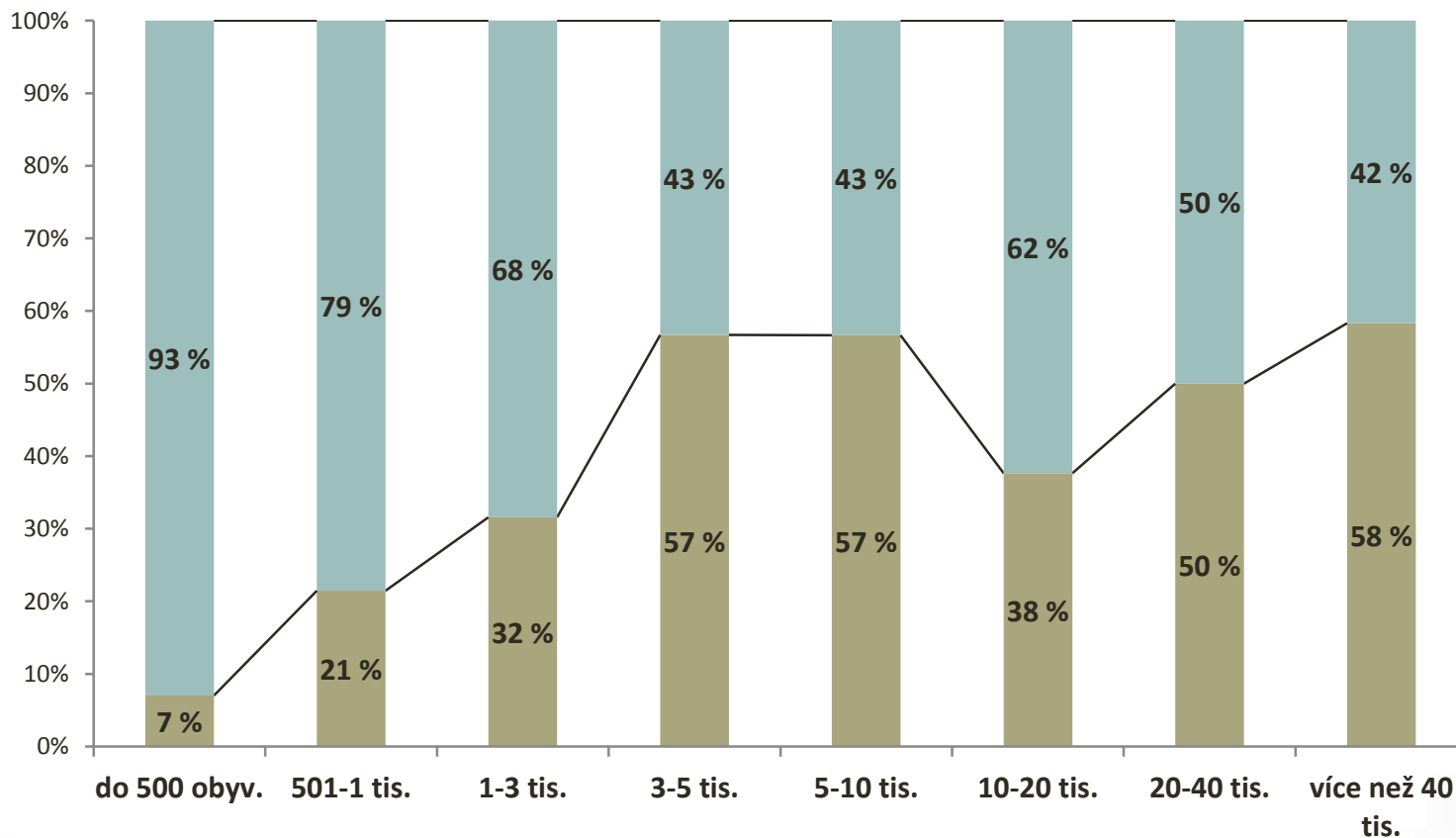
PROVOZNÍ DOBA - SROVNÁNÍ

Průměrné hodnoty týdenní provozní doby -
srovnání let 2005, 2009, 2012 a 2014

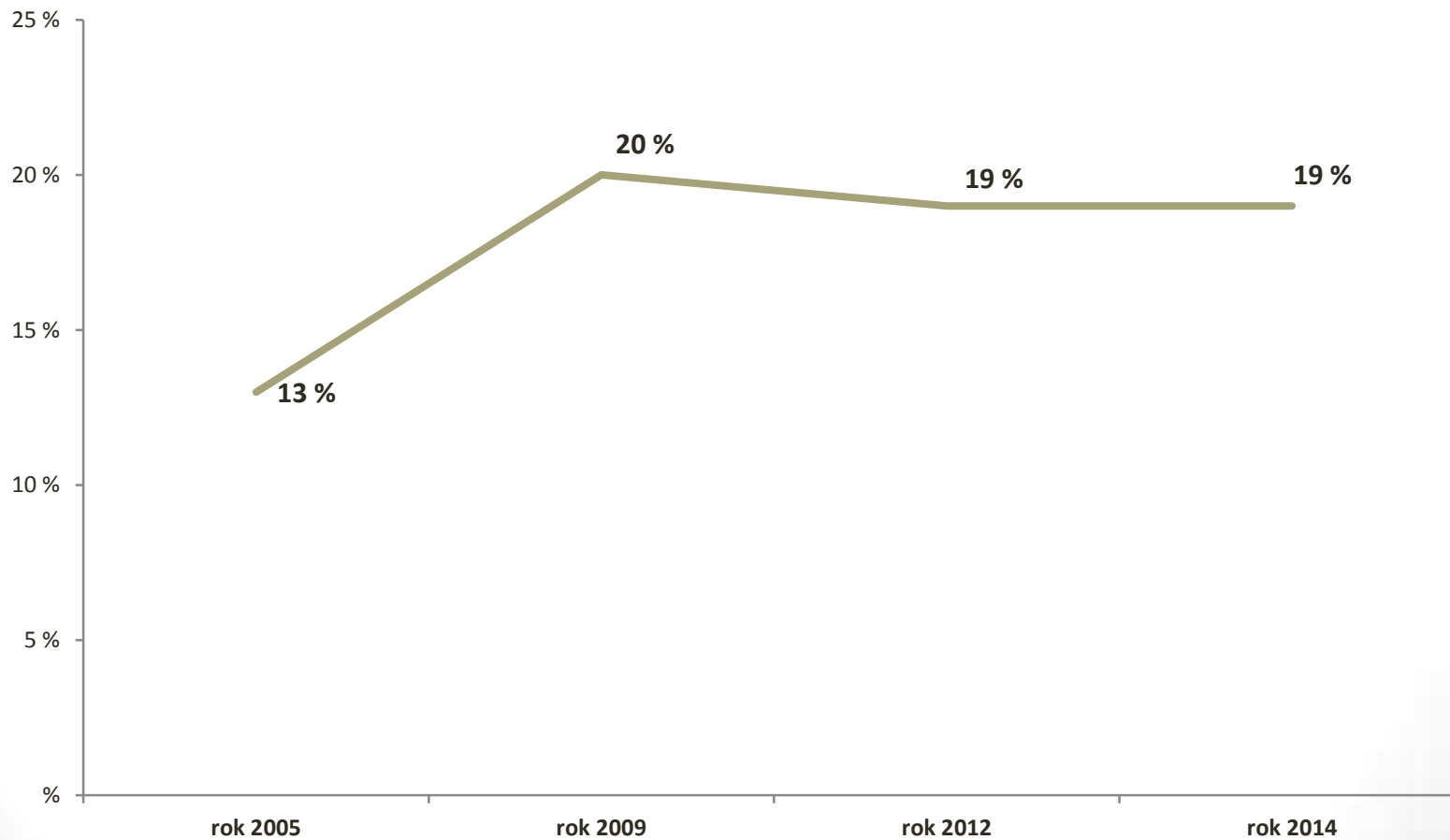
PROVOZNÍ DOBA 2014

■ standard nesplňuje % knihoven ■ standard splňuje % knihoven

PROVOZNÍ DOBA

% knihoven celkem, které splňují standard

PROVOZNÍ DOBA SHRNU TÍ

- V obcích a městech do 3 tisíc obyvatel zůstává situace téměř po 10 letech od zavedení standardu totožná.
- Ve větších městech se postupně otevírací doba pro veřejnost zvyšuje.
- Celkově však plní standard provozní doby pro veřejnost
- 19 % veřejných knihoven (1 019) v ČR a 81 % knihoven (4 335) hodnot standardu nedosahuje.

DOPLŇOVÁNÍ KNIHOVNÍHO FONDU

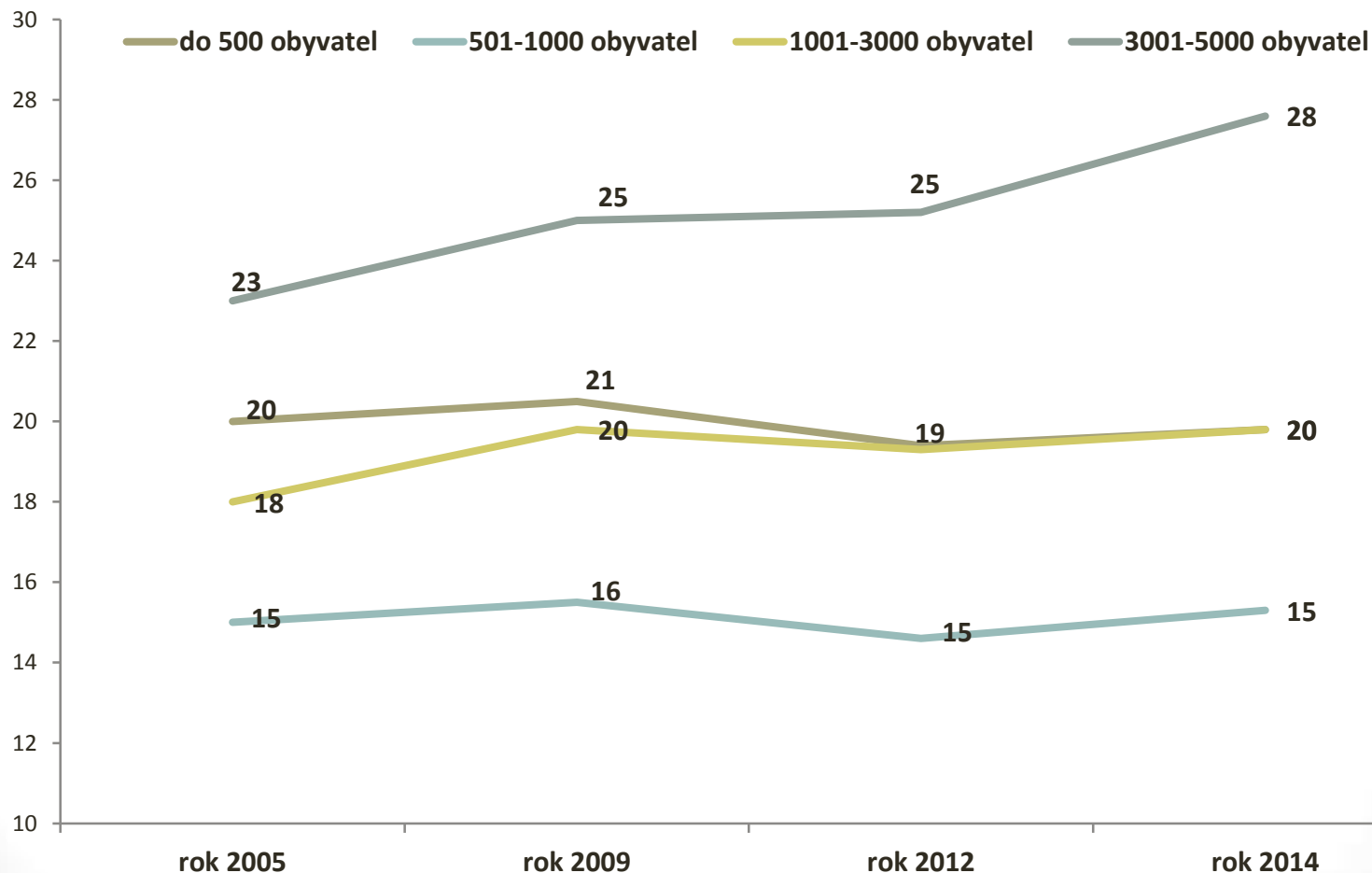
- **Indikátor:** Výdaj na nákup knihovního fondu a dalších informačních zdrojů, tj. částka v Kč na obyvatele obce vydaná na nákup knihovního fondu a informačních zdrojů za jeden kalendářní rok.

**Doporučená hodnota
30 až 45 Kč / 1 obyvatel**

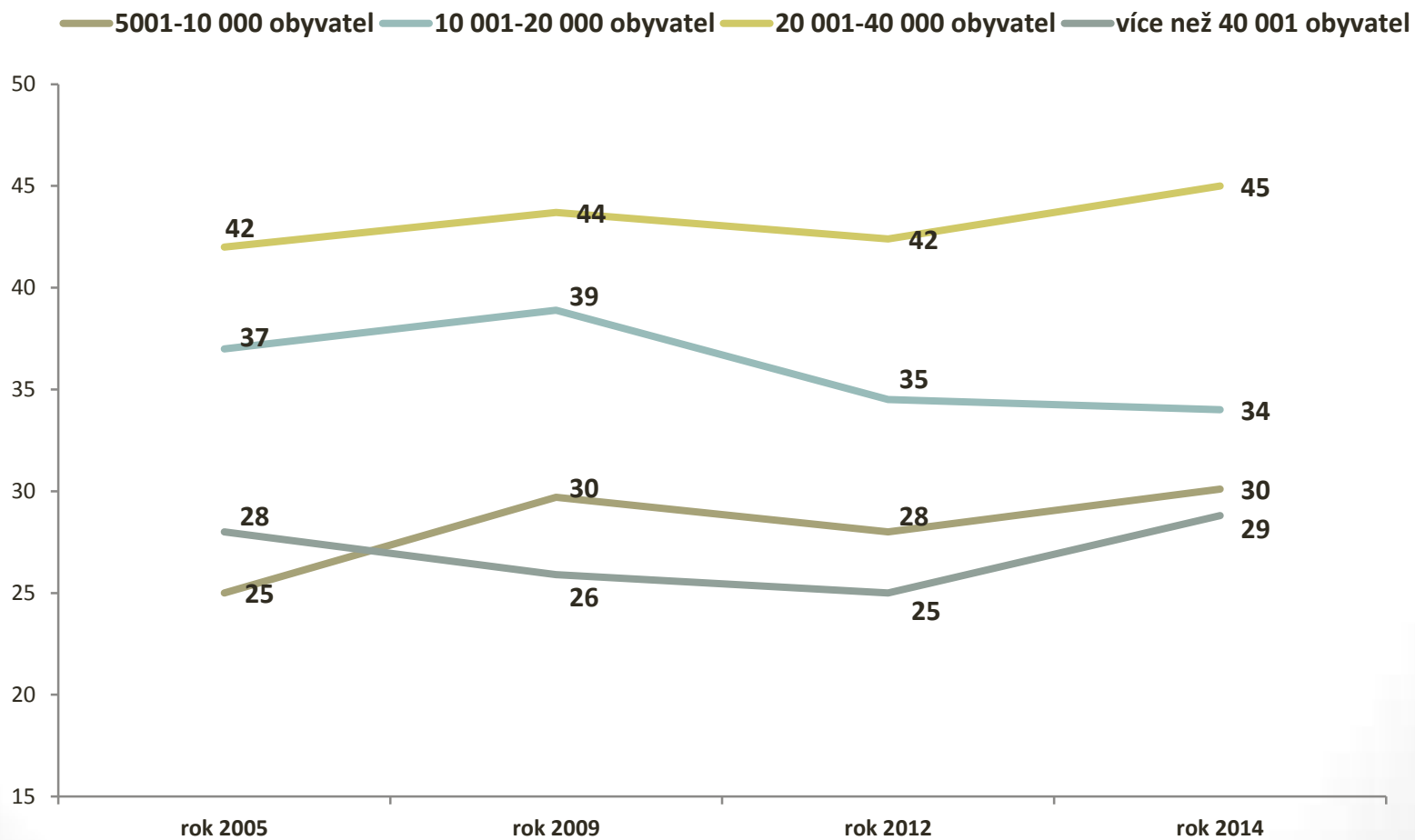
**Průměr knihoven ČR v 2014
26 Kč**

DOPLŇOVÁNÍ KF SROVNÁNÍ

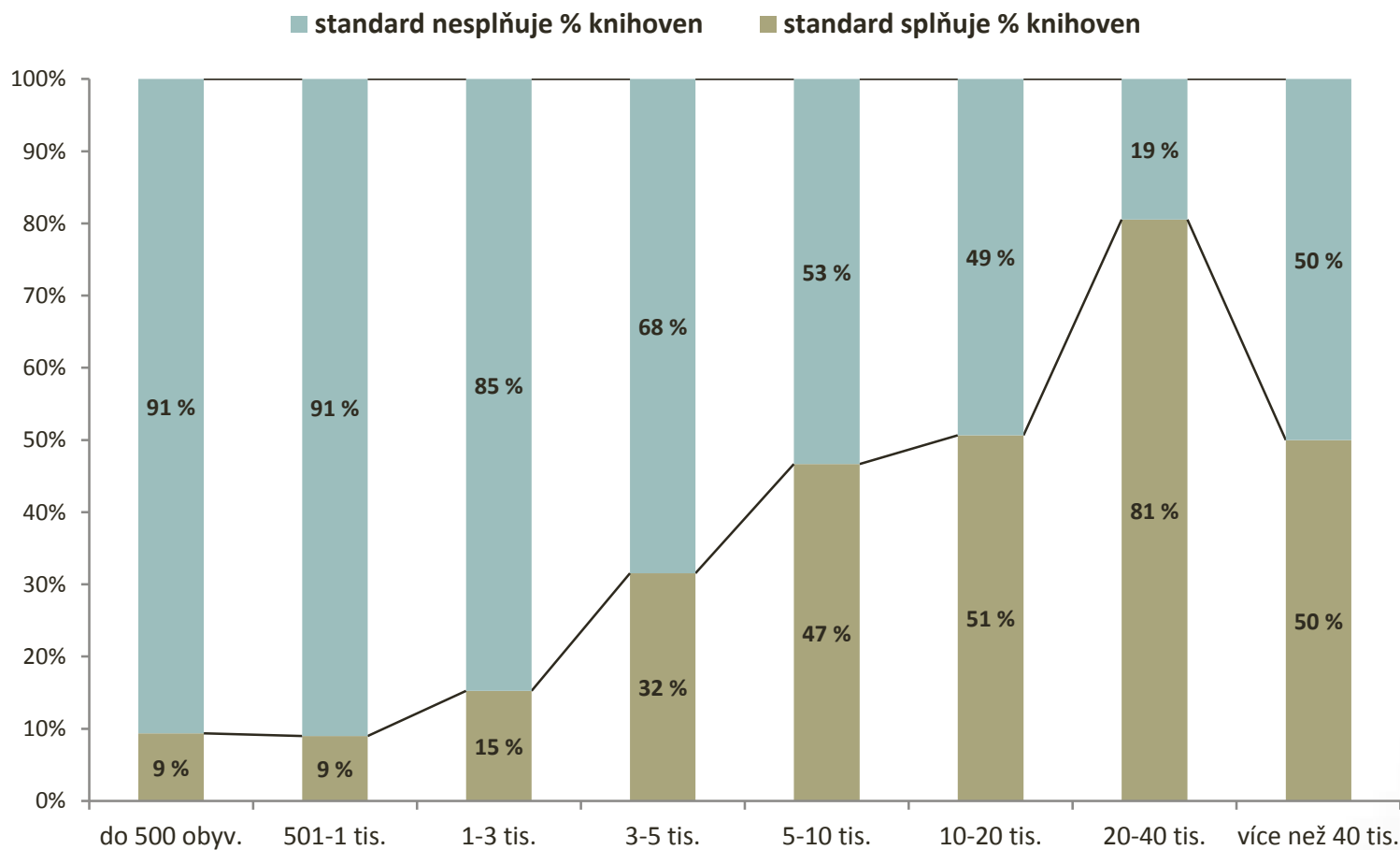
rok 2005, 2009, 2012 a 2014

DOPLŇOVÁNÍ KF SROVNÁNÍ

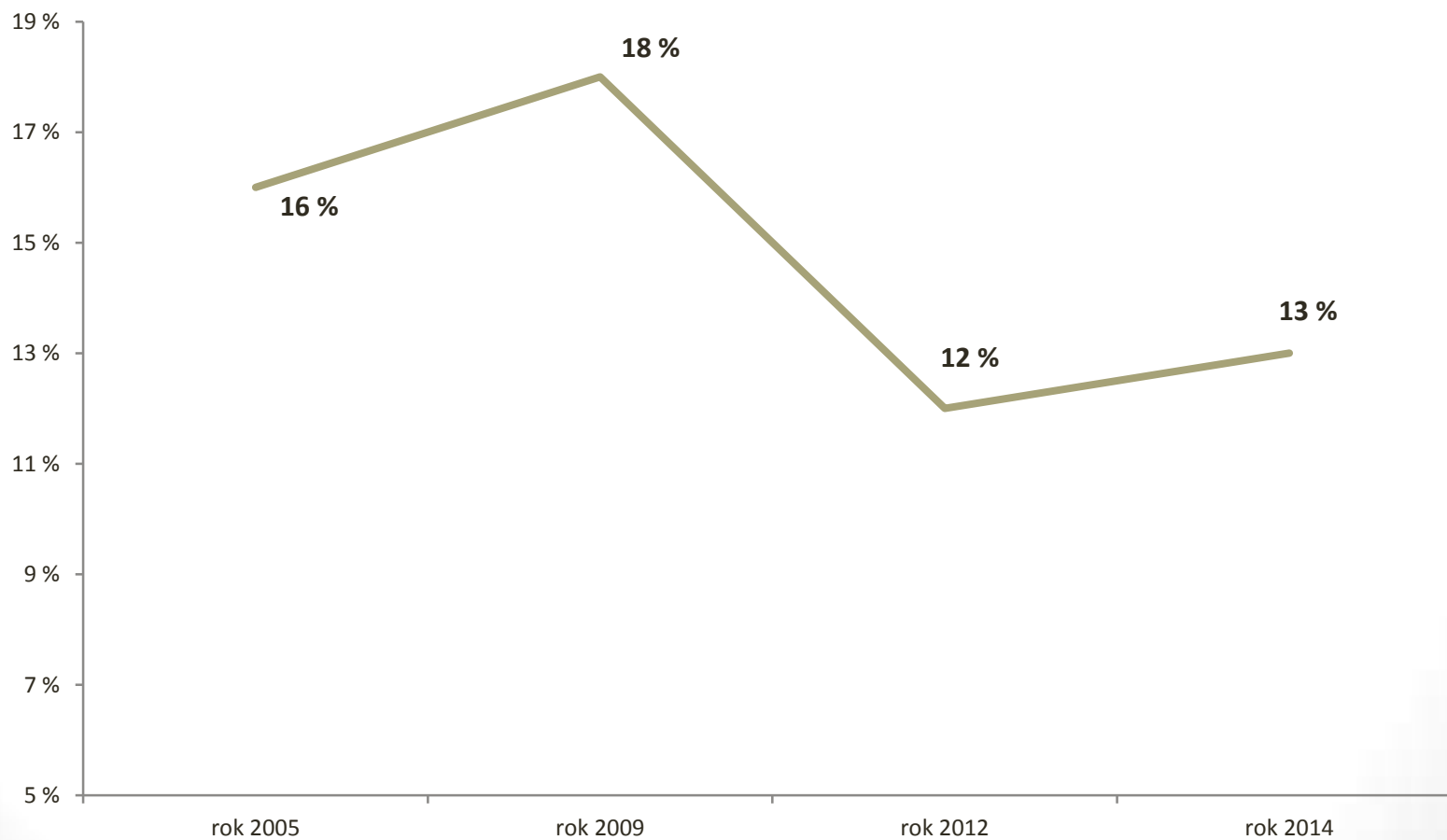

DOPLŇOVÁNÍ KF v r. 2014

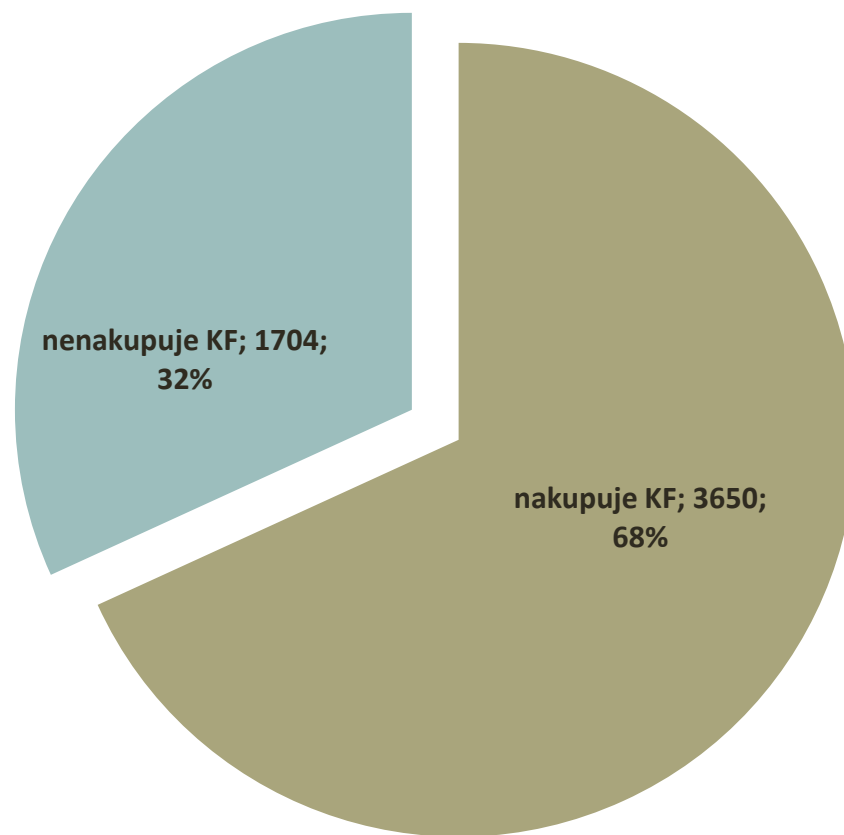

DOPLŇOVÁNÍ KF

Vývoj % knihoven, které splňují standard

Nákup knihovního fondu v r. 2014

DOPLŇOVÁNÍ KF SHRNU TÍ

- 1/3 knihoven (1 704) nedoplňuje své fondy
- Jen 13 % knihoven dosahuje hodnoty standardu, což je ještě o 3 % méně než v roce 2005, kdy byly standardy zavedeny
- Nejvážnější je situace v obcích a městech do 3 tisíc obyvatel, kde se průměrné hodnoty drží na stejné úrovni jako před 10 lety
- Roky 2008 a 2009 vykazují nadprůměrné hodnoty, což koresponduje i s „vrcholem“ podmínek v poskytování RF

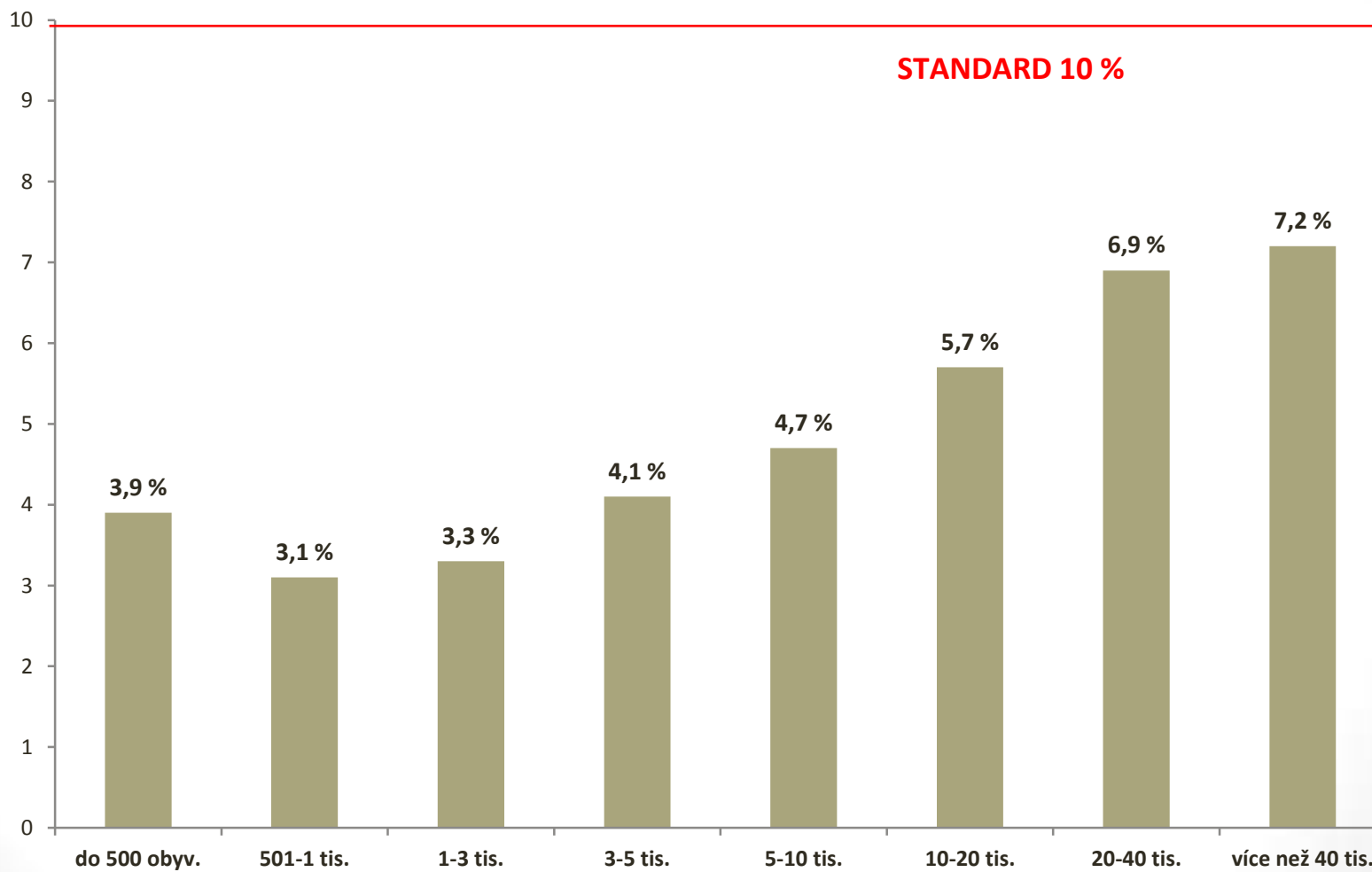
OBNOVA KNIHOVNÍHO FONDU

- „Knihovní fond vyžaduje soustavnou obměnu, aby si zachoval svůj společenský význam a přiměřenou aktuálnost.“

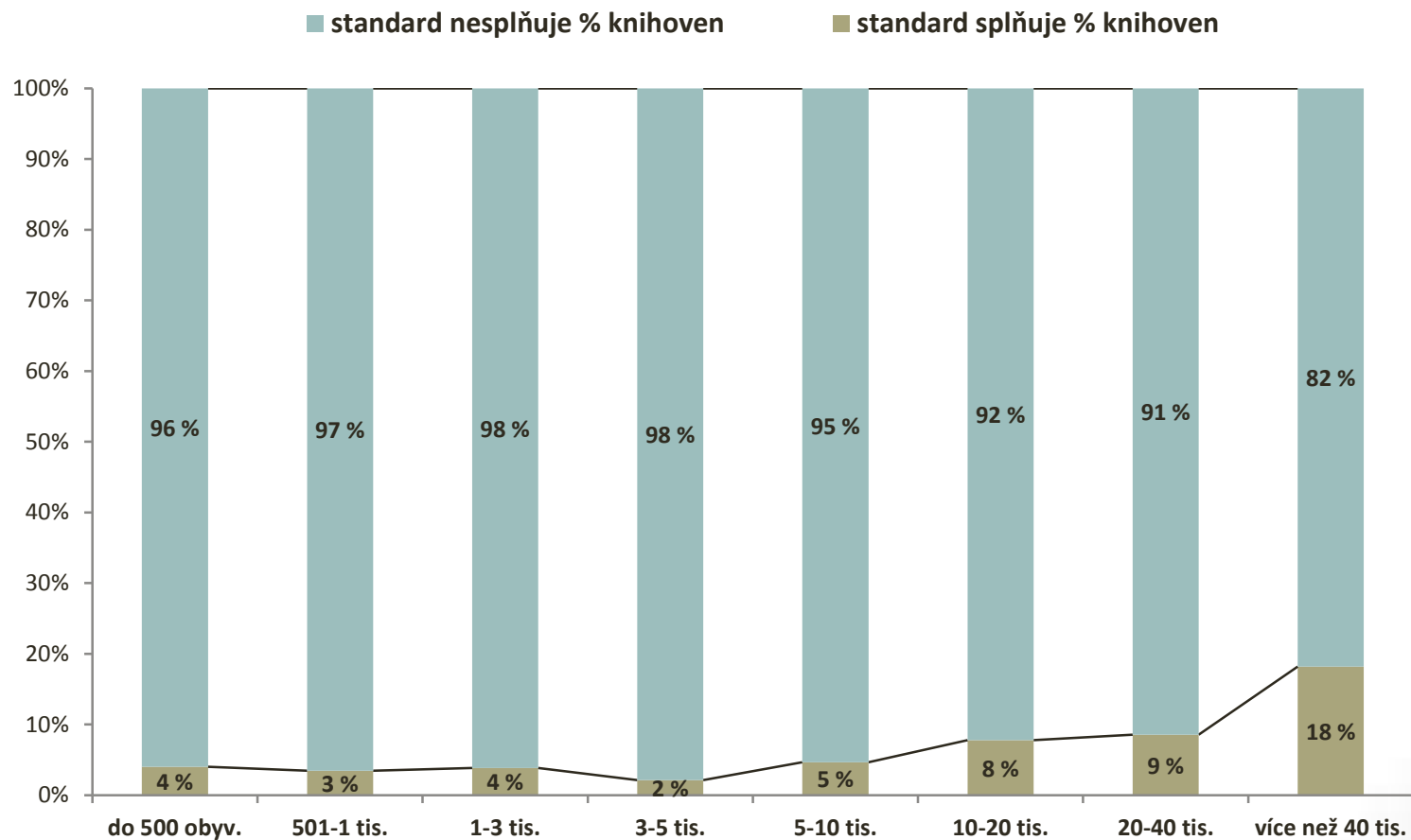
INDIKÁTOR

- **10 % roční** obnovy knihovního fondu ve volném výběru novými přírůstky.
 - Tzn. fond ve volném výběru o velikosti 10 000 k.j. by měl být doplněn ročně o 1000 přírůstků

OBNOVA KNIHOVNÍHO FONDU rok 2014

OBNOVA KNIHOVNÍHO FONDU

Obnova knihovního fondu 2014

% obnovy KF	Počet knihoven	%	Doba obměny KF
6 % a více	404	8	10 - 16 let
5 - 6 %	152	3	16 - 20 let
4 - 5 %	276	5	20 - 25 let
3-4 %	450	8	25 - 33 let
2 - 3 %	725	14	33 - 50 let
1 - 2 %	864	16	50 - 100 let
do 1 %	806	15	za více než 100 let
bez obnovy	1677	31	nikdy

OBNOVA KF SHRNU TÍ

- nejproblematichtějš í ze standardizovan ých oblast í
- jen 4 % knihoven v roce 2014 dosahovalo tohoto standardu
- Souvis í s předchozím standardem, pokud se nezvýší finance na nákup KF, nemů že prob íhat adekvátn í obnova fondu
- Souvis í zárove ň i s velikostí fondů a vyřazováním – otázka, zda je nutné ve veřejných knihovnách „konzervovat“ fondy

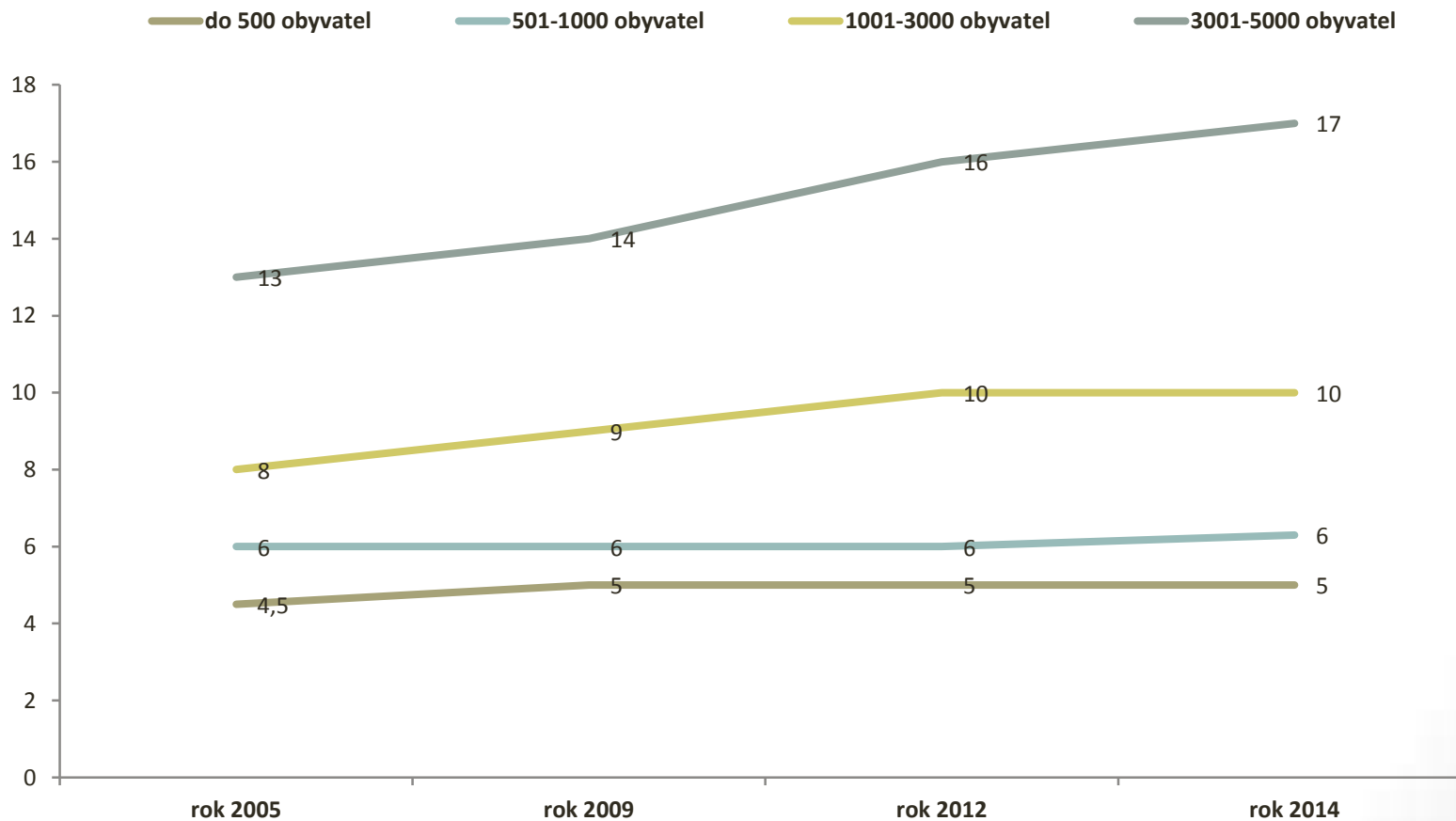
STUDIJNÍ MÍSTA

- Místo v knihovně sloužící uživatelům ke čtení nebo studiu, ať už s technickým zařízením nebo bez. Nezapočítávají se místa v halách, přednáškových a divadelních sálech, kde se uskutečňují kulturní a vzdělávací akce. Nezahrnuje se také sezení na podlaze a polštářích určené pro uživatele.

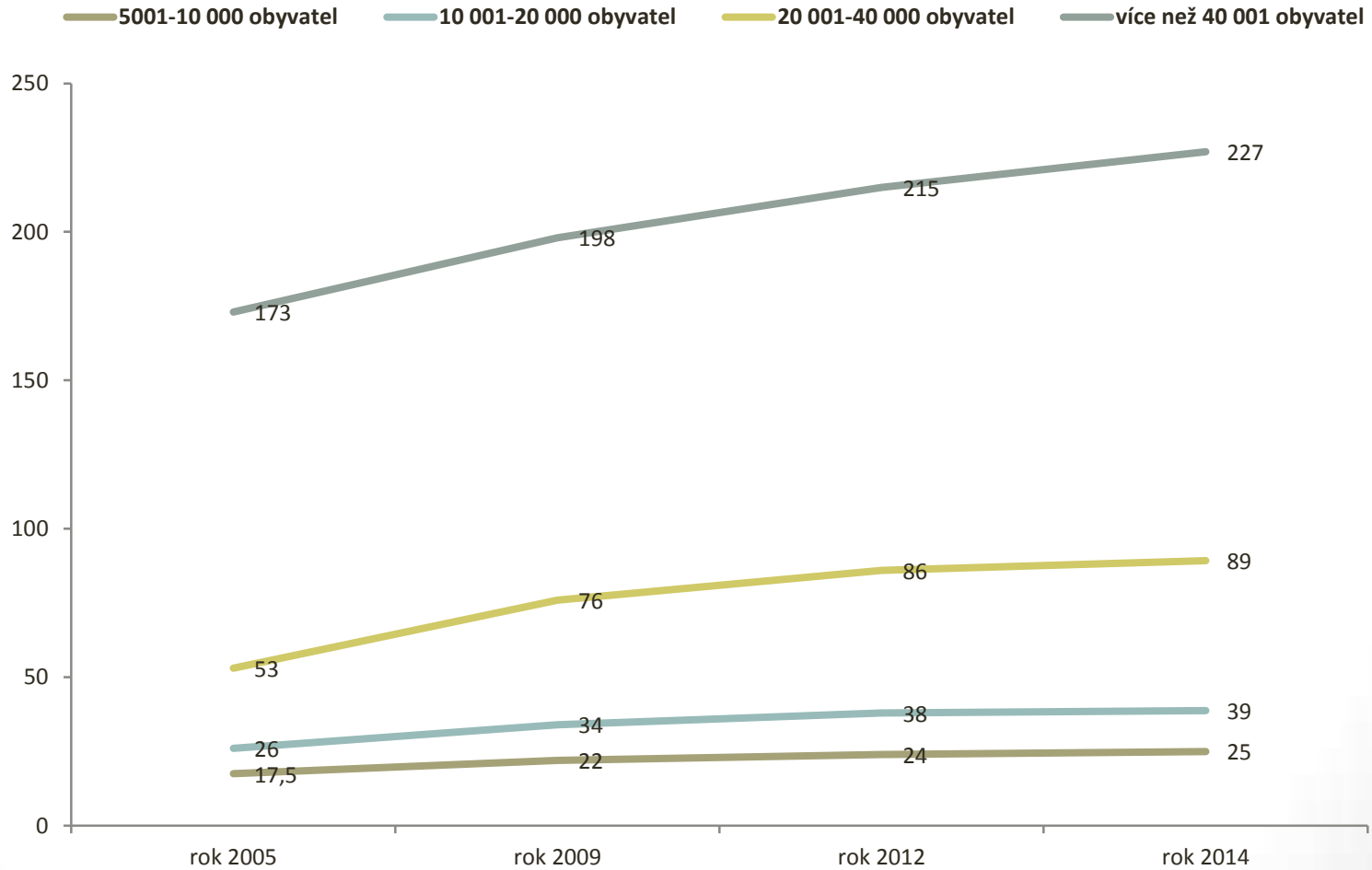
STUDIJNÍ MÍSTA

POČET OBYVATEL	STANDARD (POČET STUDIJNÍCH MÍST)	PRŮMĚR ČR 2014
do 500	4 až 5	5
501-1000	6 až 8	6
1001-3000	9 až 10	10
3001-5000	10 až 18	17
5001-10 000	20 až 28	25
10 001-20 000	28 až 70	39
20 001-40 000	70 až 120	89
více než 40 001	120 a více	227

STUDIJNÍ MÍSTA

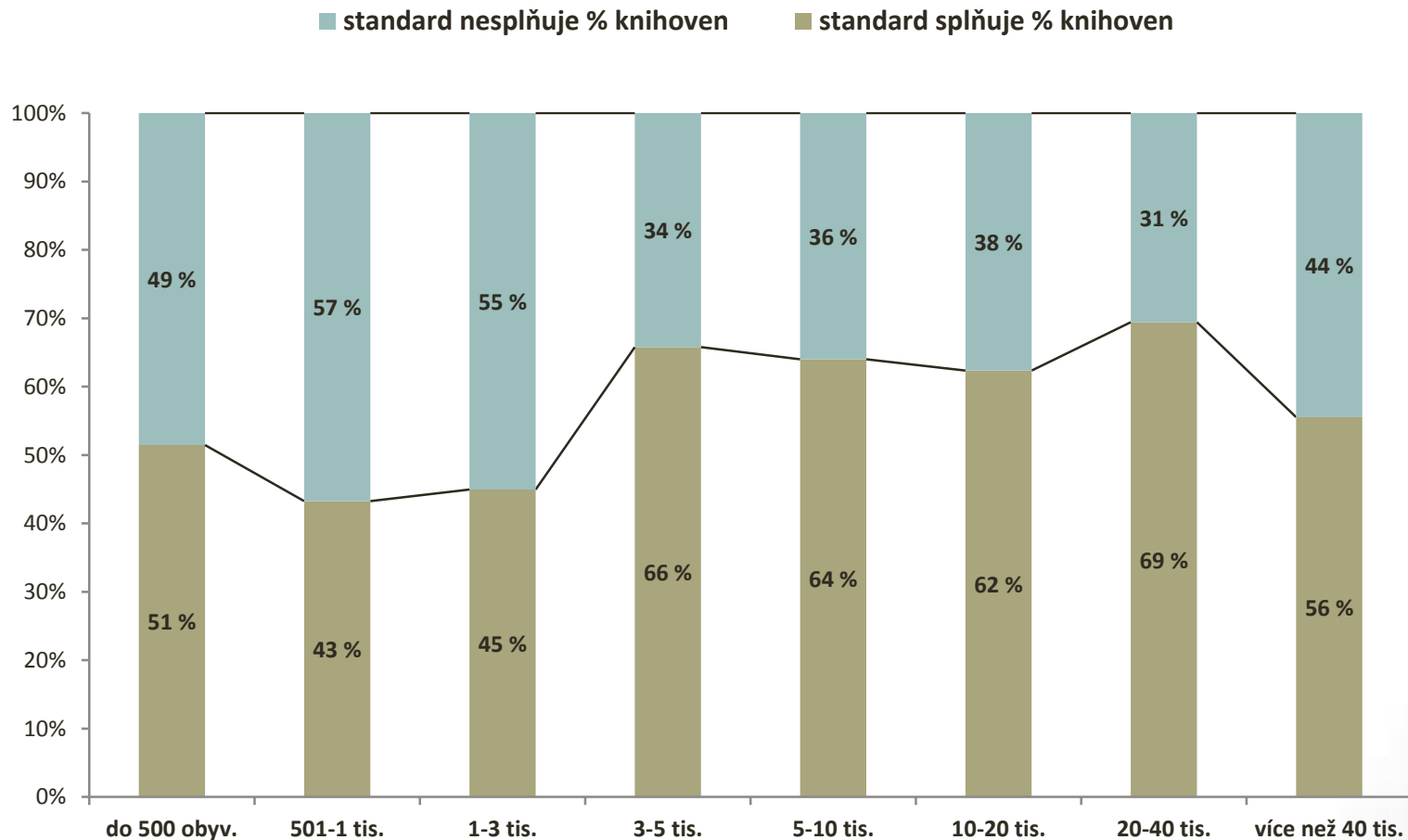

STUDIJNÍ MÍSTA

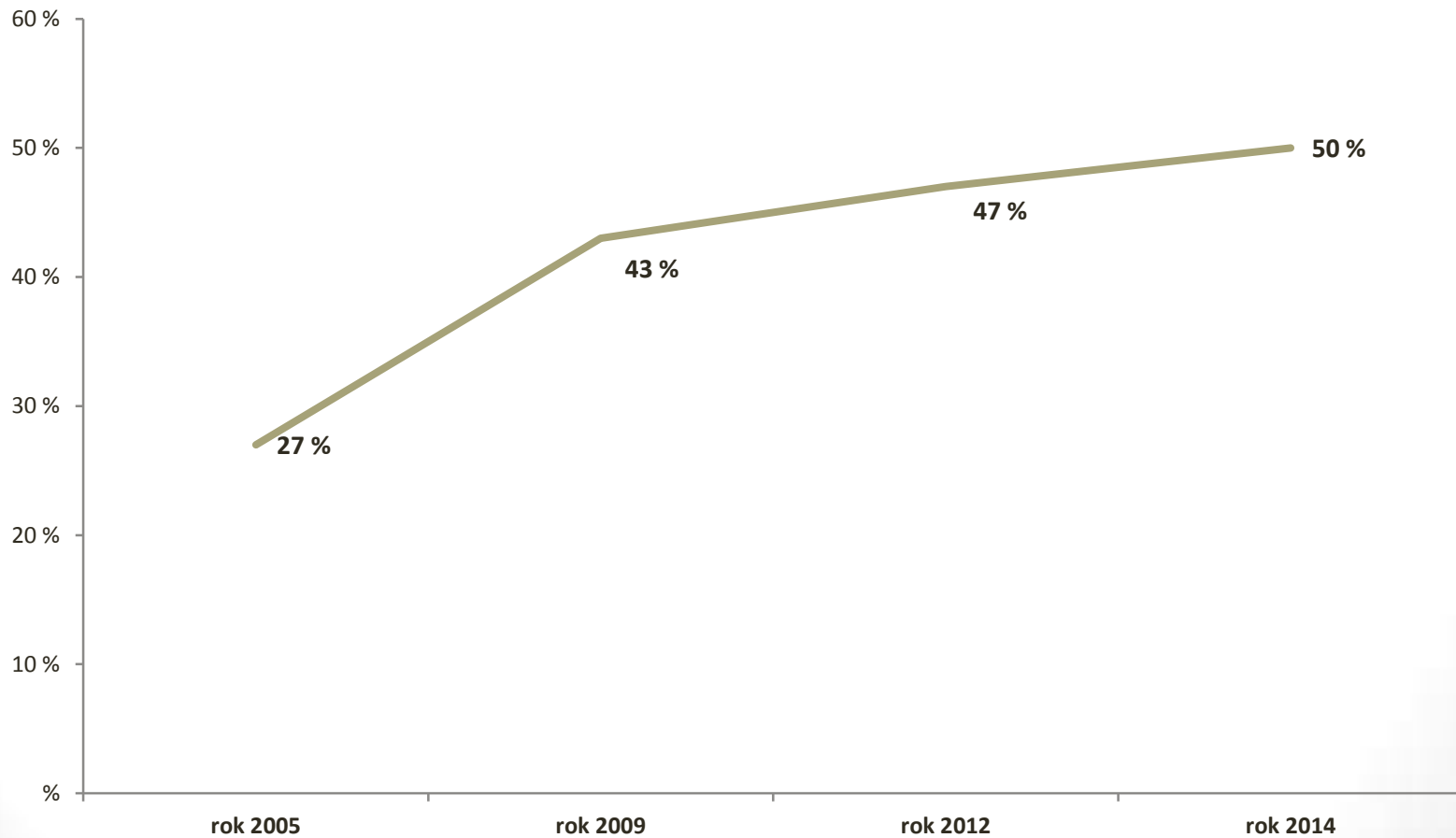
STUDIJNÍ MÍSTA

Celkový počet studijních míst v ČR v roce 2014 = 50 306

STUDIJNÍ MÍSTA

standard splňuje % knihoven

STUDIJNÍ MÍSTA SHRNU TÍ

- Počet studijních míst je standardem, který se dá částečně dobře ovlivnit
- Hodnoty stoupají ve všech kategoriích knihoven
- Polovina českých veřejných knihoven hodnot standardu dosahuje, v mnoha kategoriích i nadpoloviční počet knihoven

PŘÍSTUP K INTERNETU a IT

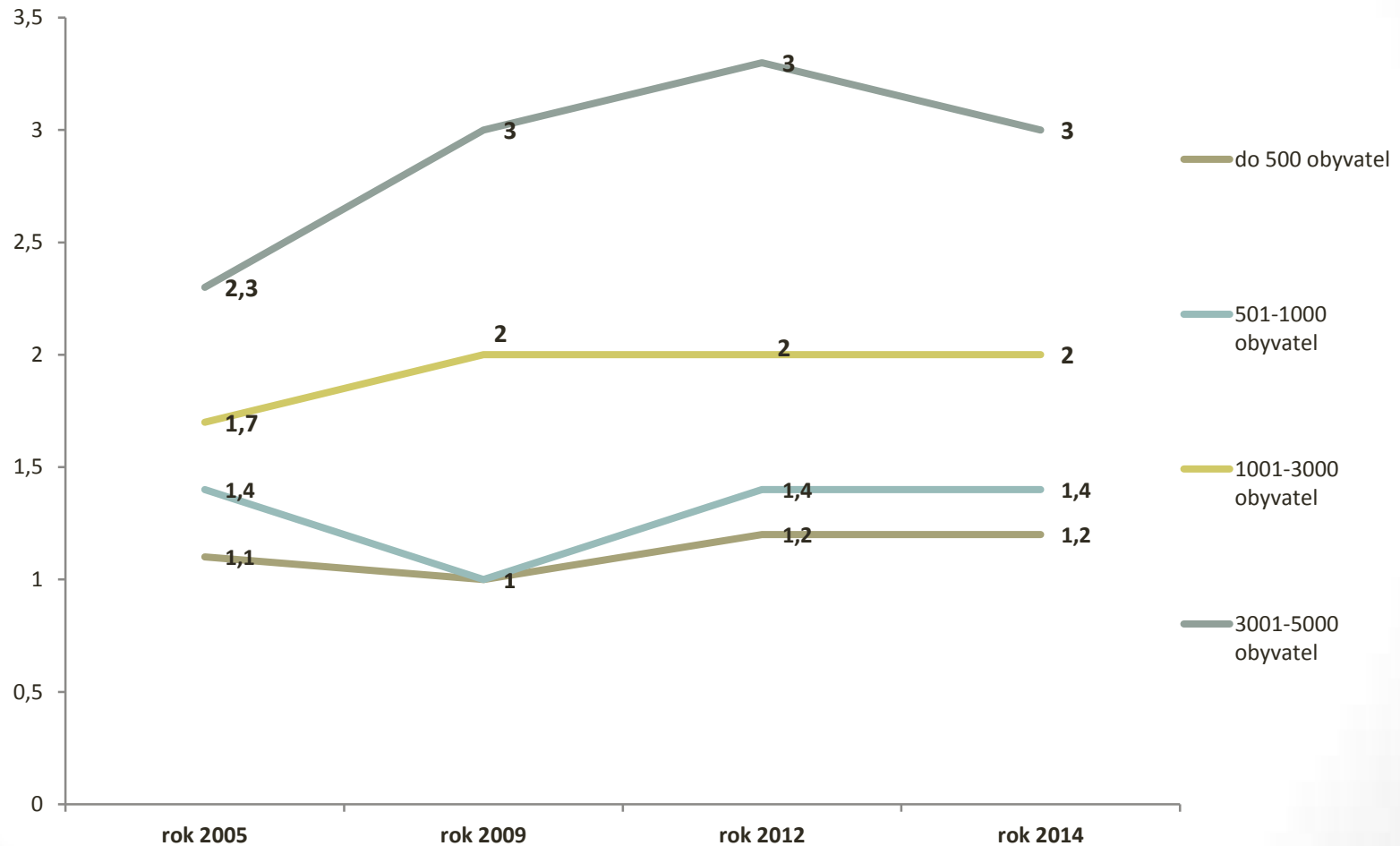
INDIKÁTOR

- počet veřejně přístupných stanic připojených k internetu

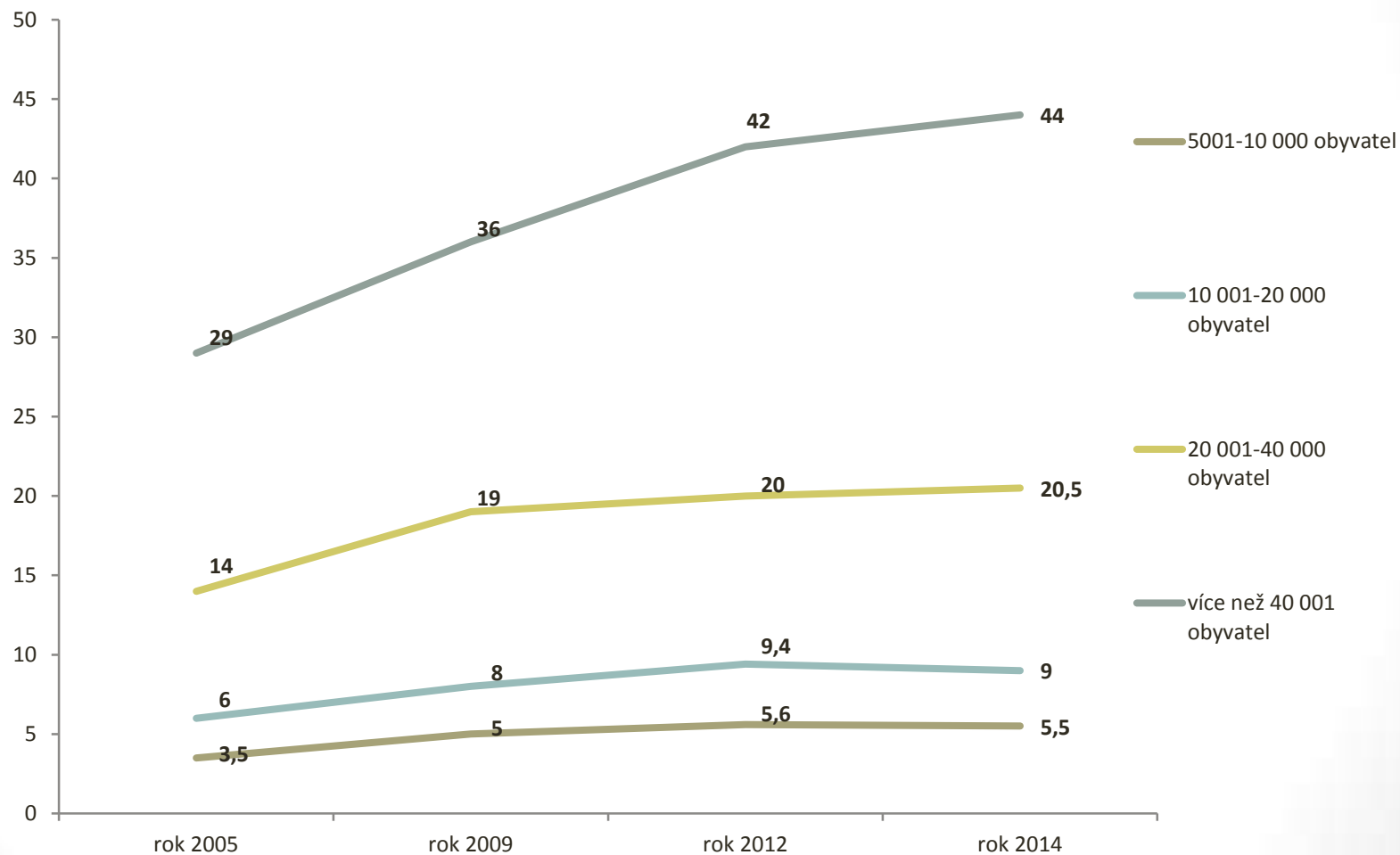
POČET PC S INTERNETEM

POČET OBYVATEL	STANDARD (POČET PC S INTERNETEM)	PRŮMĚR ČR 2014
do 500	1 až 2	1,2
501-1000	2	1,4
1001-3000	2 až 3	2
3001-5000	3 až 5	3
5001-10 000	5 až 10	5 až 6
10 001-20 000	10 až 15	9
20 001-40 000	15 až 20	20 až 21
více než 40 001	20 a více	44

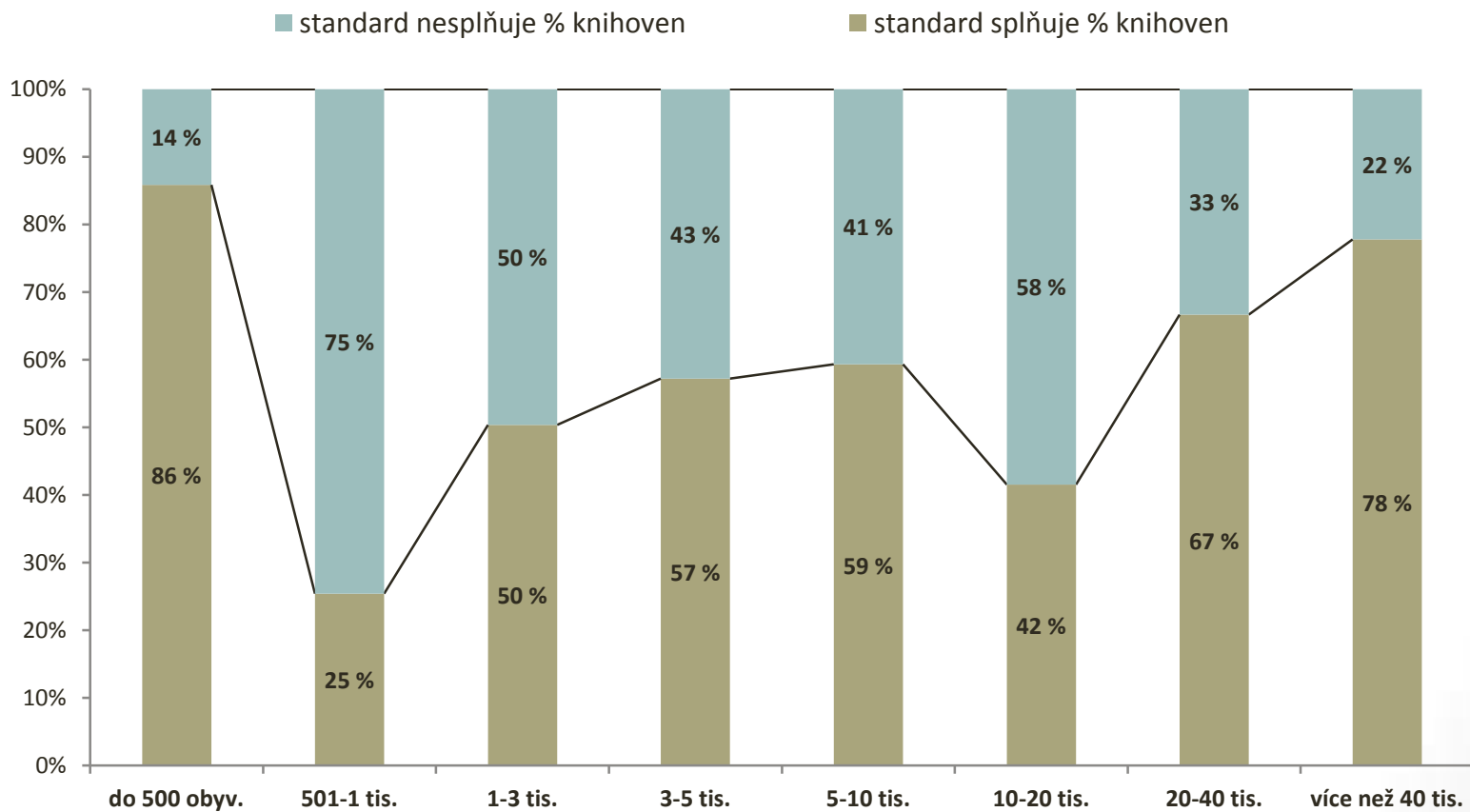
POČET PC S INTERNETEM

POČET PC S INTERNETEM

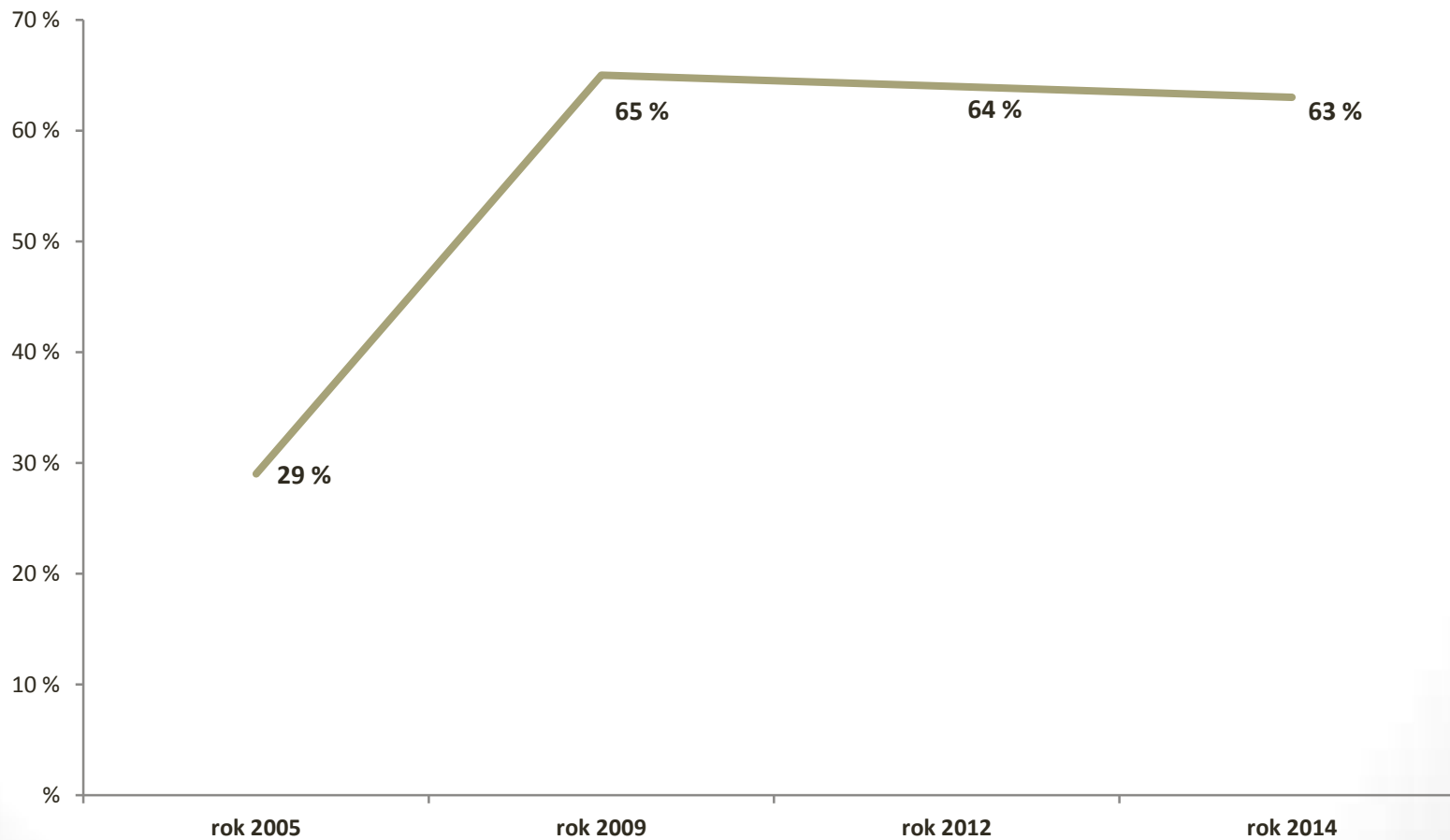

POČET PC S INTERNETEM

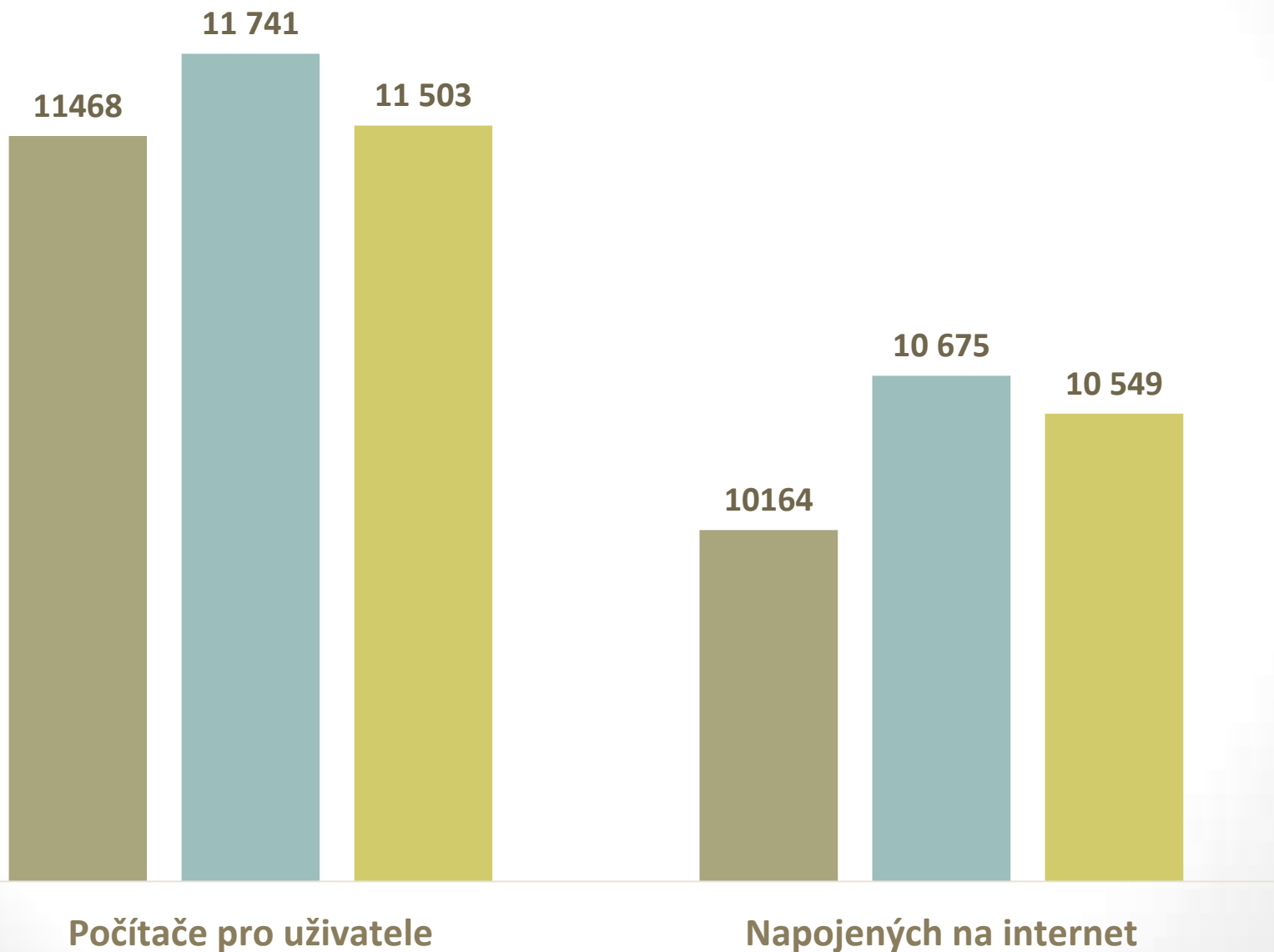
POČET PC S INTERNETEM

standard splňuje % knihoven

Počet počítačů ve veřejných knihovnách

■ r.2009 ■ r.2011 ■ r.2014

POČET PC S INTERNETEM

SHRNUTÍ

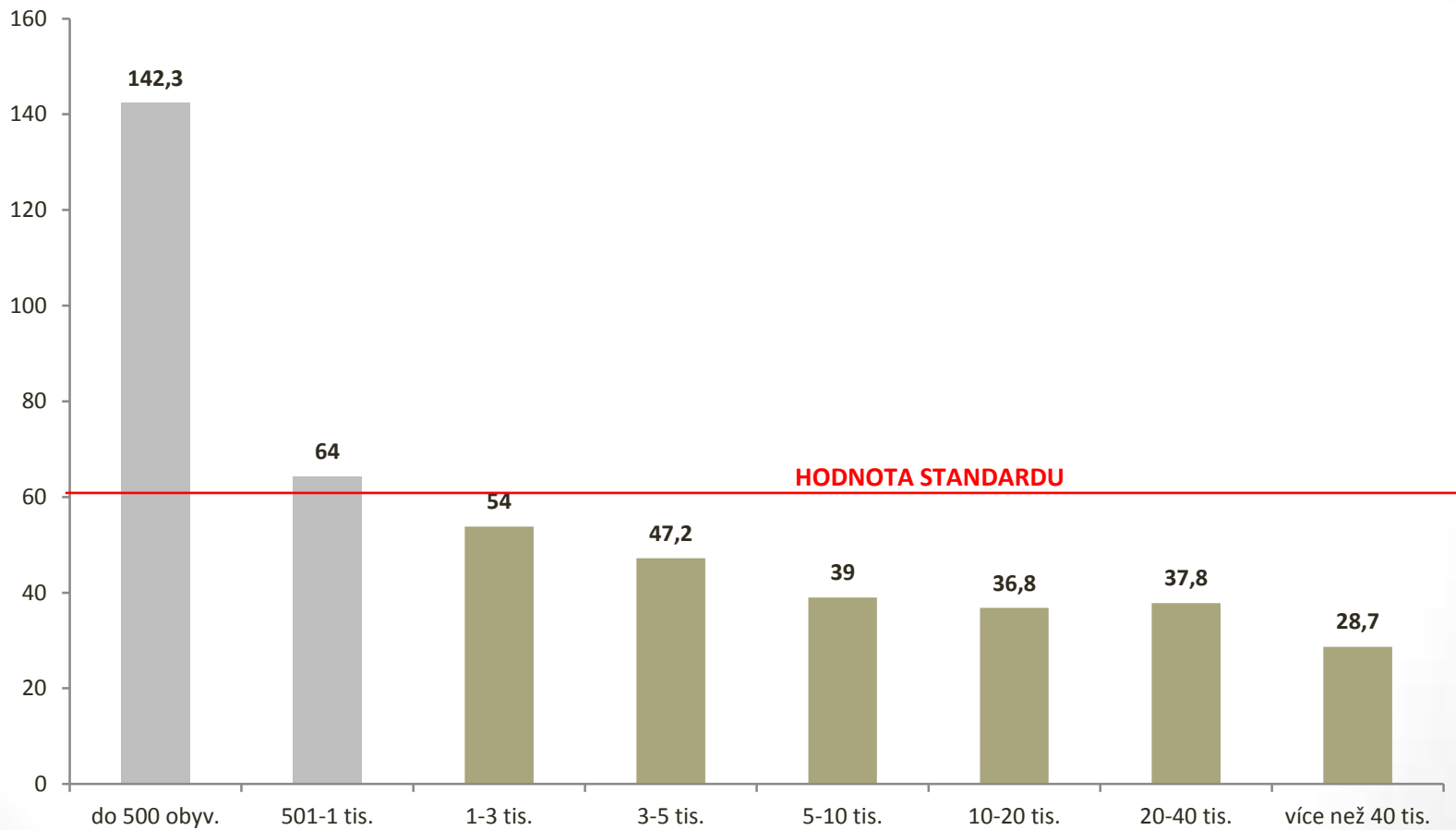
- oblast, ve které došlo k výraznému pokroku – hodnot standardu dosahuje 63 % knihoven oproti 29 % v roce 2005
- v posledních letech dochází ke stagnaci z důvodu nových trendů – uživatelé čím dál častěji preferují svá zařízení a oceňují wi-fi připojení v knihovnách

PLOCHA KNIHOVNY

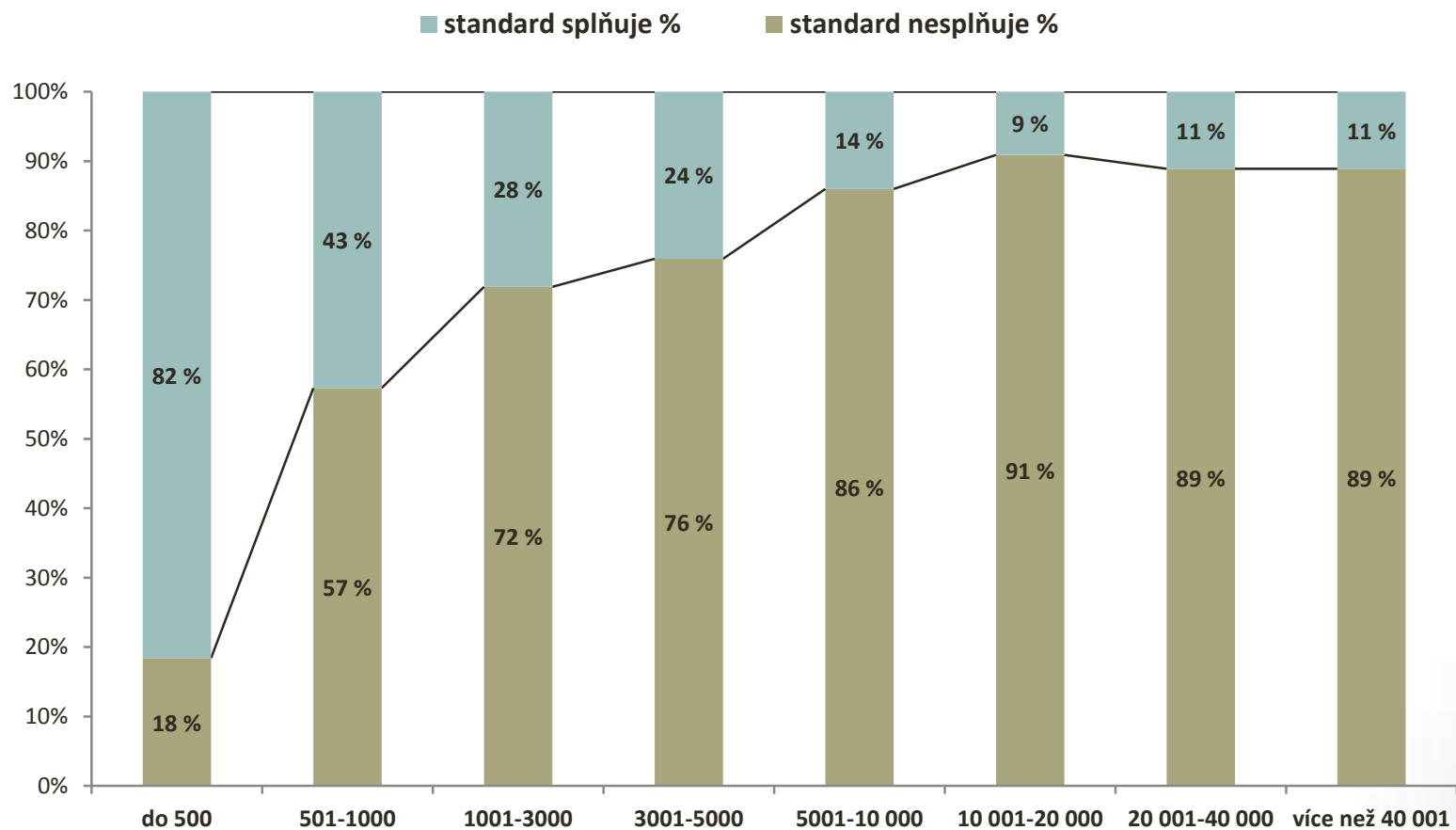
- Indikátor: knihovna má mít k dispozici nejméně 60 m² na 1000 obyvatel obce nebo spádové oblasti. V **obcích do 1000** obyvatel se tento ukazatel použije v přiměřeném rozsahu tak, aby byly zajištěny všechny funkce knihovny.
- Jedná se o „těžko ovlivnitelný“ standard, který se může měnit jen velmi pomalu

PLOCHA KNIHOVNY

průměr 2014

PLOCHA KNIHOVNY

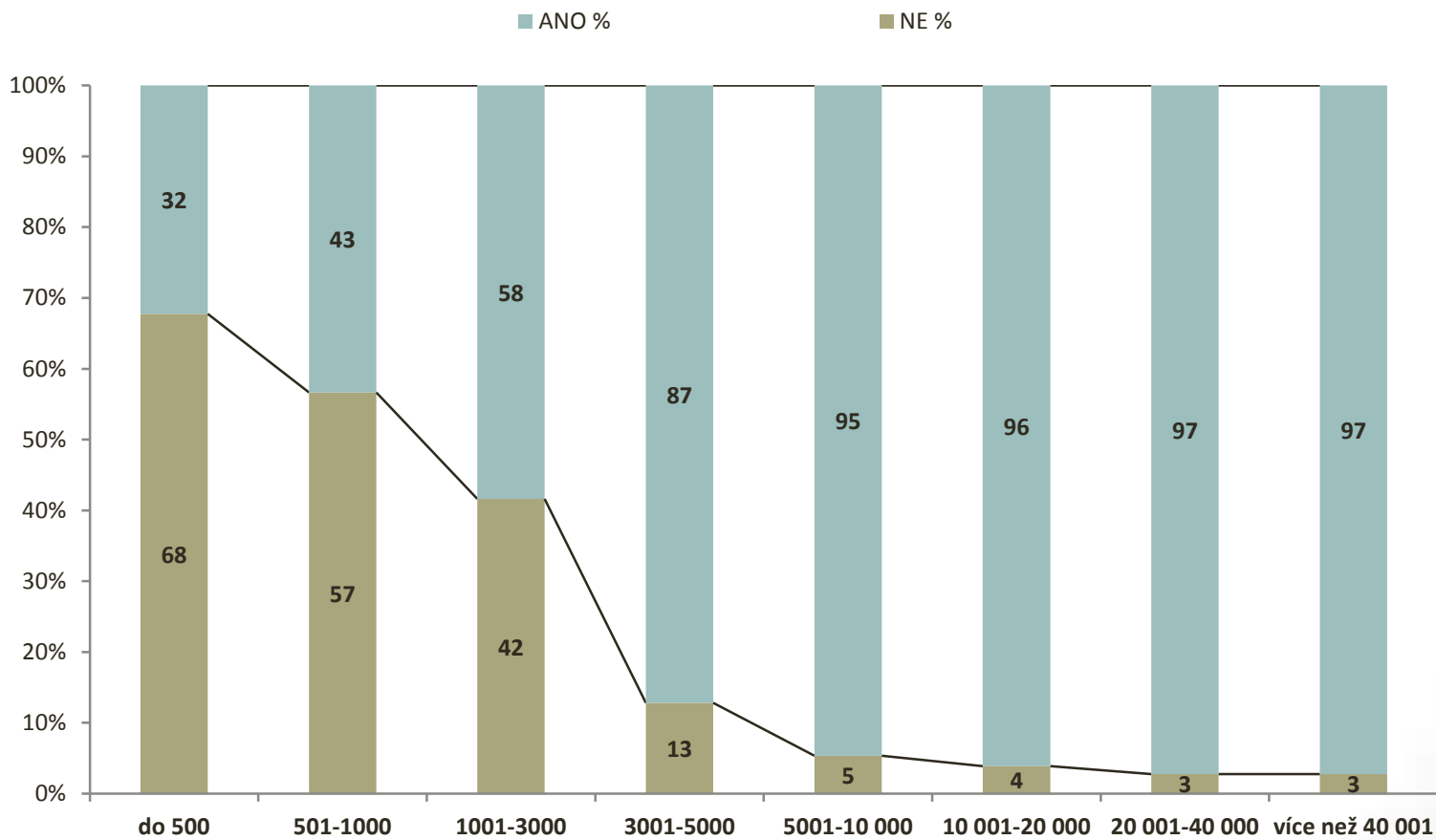

ELEKTRONICKÝ KATALOG KNIHOVNY NA INTERNETU

- Má-li knihovna katalog na internetu, zlepšuje se její dostupnost pro veřejnost a pro jiné knihovny a zvyšuje se kvalita služeb.
 - Směrnice IFLA: Služby veřejných knihoven
- Indikátor:

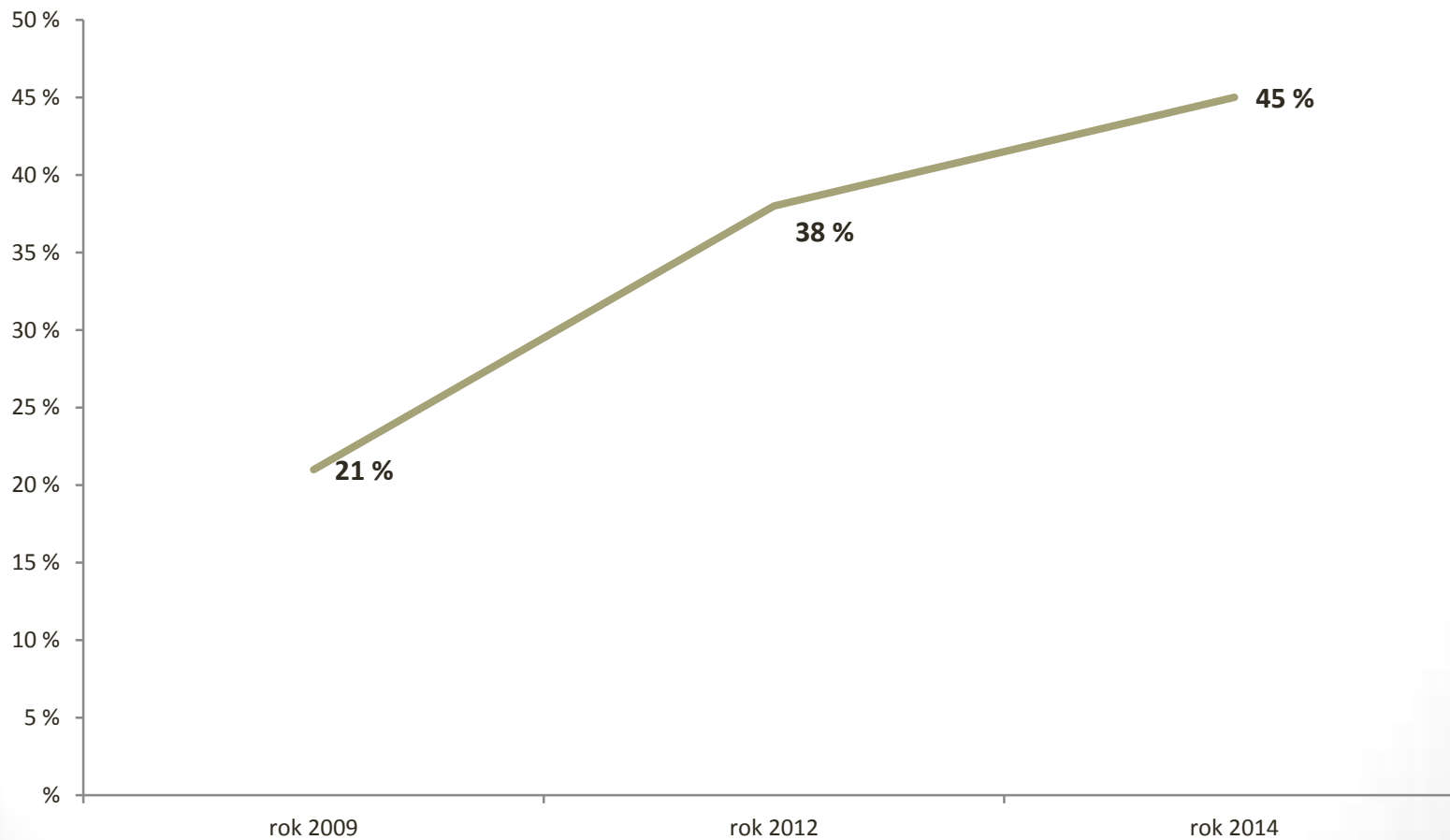
Knihovny působící v obcích s počtem obyvatel vyšším než 500 nabízí elektronický katalog, který může veřejnost využívat prostřednictvím dálkového přístupu.

ELEKTRONICKÝ KATALOG KNIHOVNY NA INTERNETU

ELEKTRONICKÝ KATALOG KNIHOVNY NA INTERNETU

standard splňuje % knihoven

OPAC SHRNU TÍ

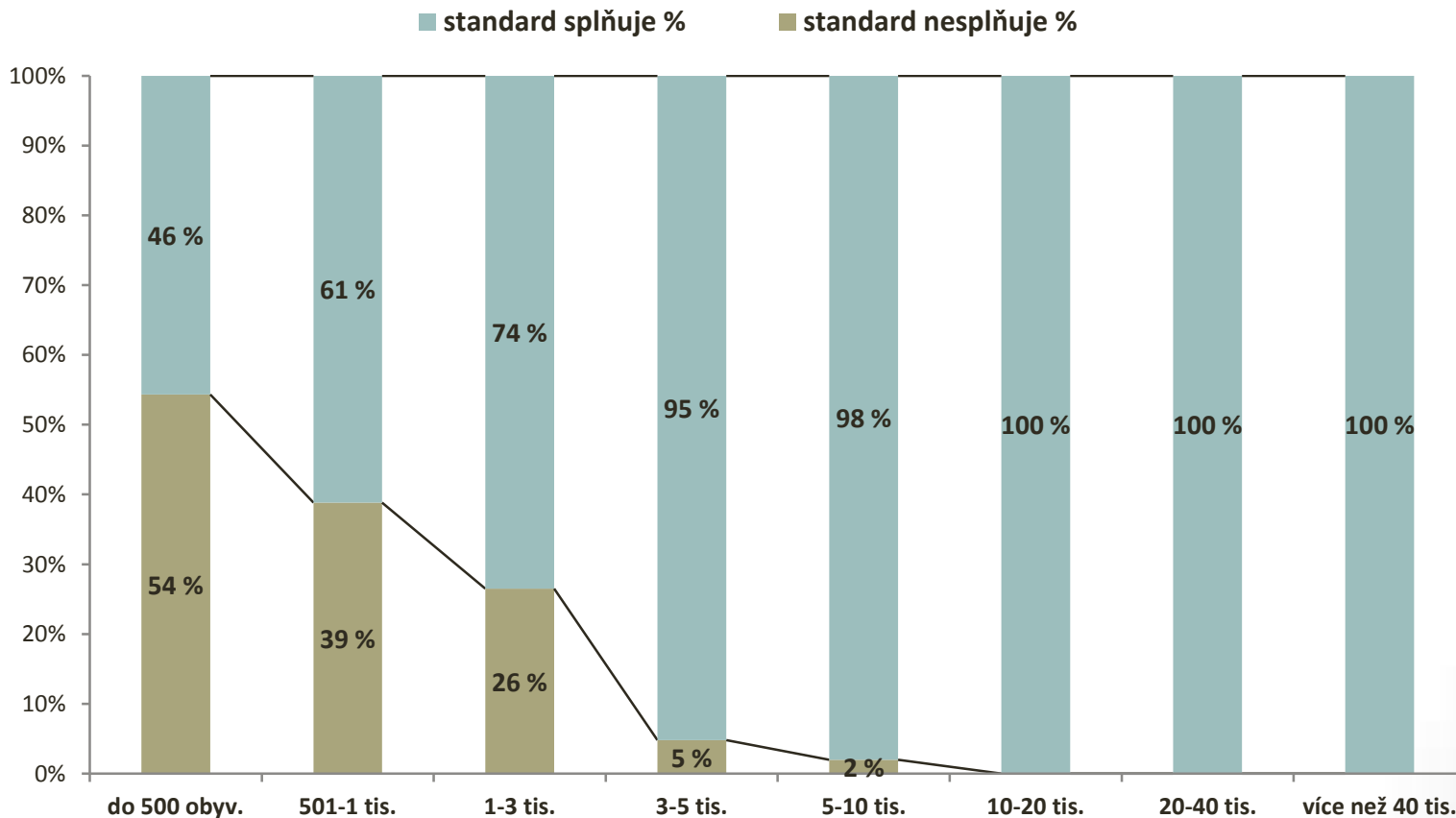
- Automatizace knihoven je stále na vzestupu především v obcích a městech do 3 tis. obyvatel
- Rozvoj regionálních automatizovaných systémů
- Výsledky souvisí s dobrou metodickou prací v krajích a regionech
- Dotační program VISK 3

WEBOVÁ PREZENTACE KNIHOVNY

- Knihovna má využívat informační a komunikační technologie (ICT), aby umožnila lidem přístup k množství svých elektronických fondů a služeb z jejich domova, školy nebo pracoviště. Je-li to možné, mají být dostupné 24 hodin denně, sedm dní v týdnu.

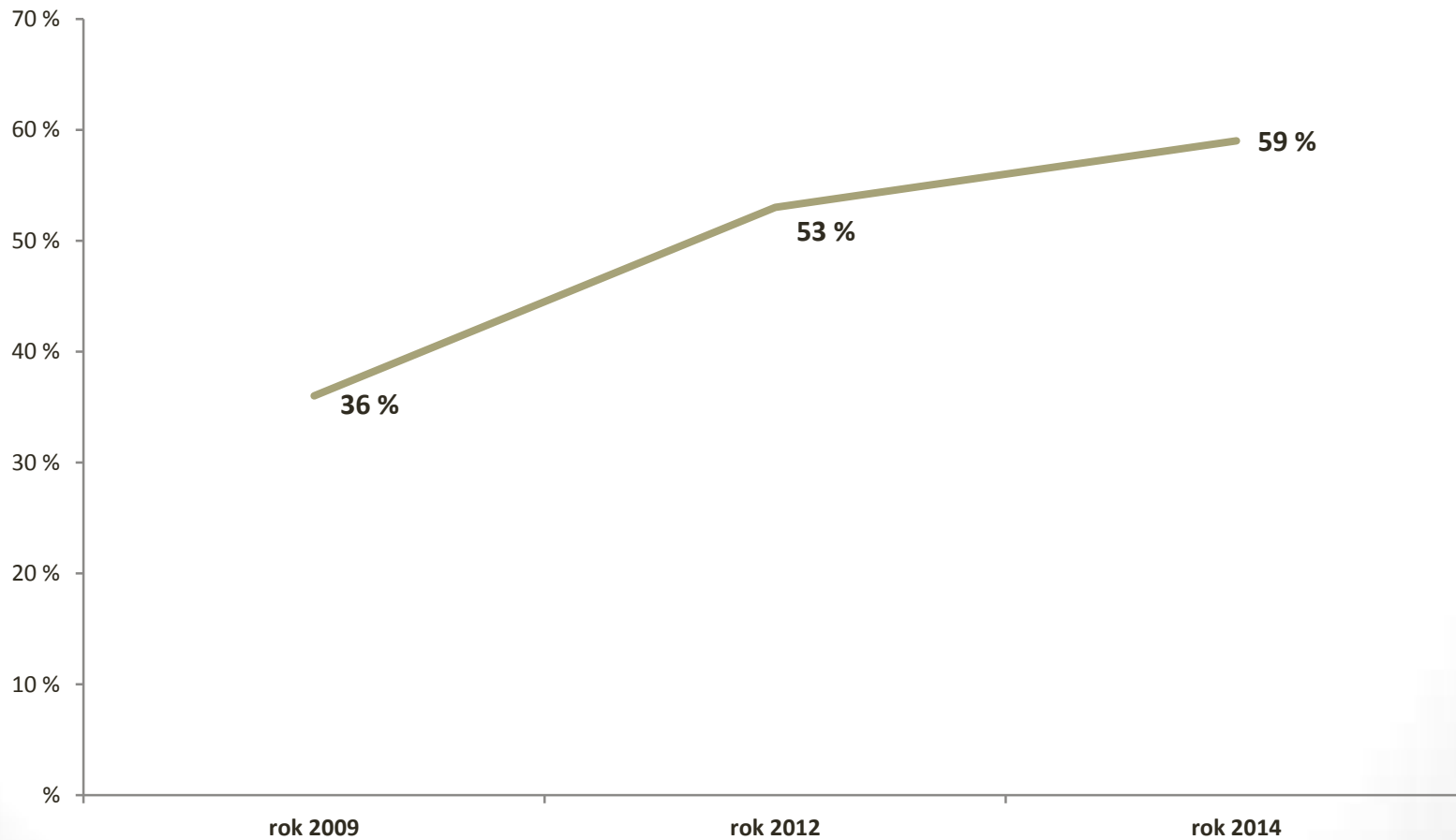
Směrnice IFLA: Služby veřejných knihoven

WEBOVÁ PREZENTACE KNIHOVNY

WEBOVÁ PREZENTACE KNIHOVNY

standard splňuje % knihoven

WEBOVÁ PREZENTACE KNIHOVNY SHRNUTÍ

- webová prezentace je nyní v knihovnách ve městech nad 3 tisíce obyvatel téměř stoprocentní
- v menších knihovnách má již webovou prezentaci nadpoloviční počet
- další příklad dobré metodické práce v krajích a regionech

DALŠÍ STANDARDY

- **Umístění knihovny v obci/městě**
 - docházková vzdálenost, pobočky
- **Odborné vzdělávání pracovníků knihovny**
 - profesionální pracovníci – 48 hodin ročně
 - neprofesionální pracovníci – 8 hodin ročně
- **Měření spokojenosti uživatelů knihovny starších 15 let**
 - více než 90 % uživatelů hodnotí služby knihovny jako dobré nebo velmi dobré
 - více než 75 % dětí a mládeže hodnotí služby knihovny jako dobré
 - zjišťování každých 5 let

SHRNUTÍ

PROVOZNÍ
DOBA

PLOCHA
KNIHOVNY

KNIHOVNÍ FOND
FINANCOVÁNÍ

STUDIJNÍ
MÍSTA

ONLINE
KATALOG

KNIHOVNÍ FOND
% OBMĚNY

INTERNETOVÁ
MÍSTA

WEBOVÁ
STRÁNKA

ZÁVĚRY

- Nová Koncepce rozvoje knihoven počítá s jeho aktualizací, hlavní témata budou:
 1. Zlepšení procesu doplňování a aktualizace knihovního fondu (aplikace doporučení IFLA)
 2. Podmínky pro činnost knihoven jako kulturních, vzdělávacích a komunitních center obce
 3. Personální zajištění činnosti knihoven
 4. Propojení s dalšími standardy – Handicap Friendly, Senioři...
 5. Dílčí optimalizace stávajících parametrů

Do konce roku 2015 vyjde 3. vydání Standardu pro dobrou knihovnu – náklad 1500 výtisků, podpora MK ČR

Děkuji za pozornost

vladana.pillerova@nkp.cz